

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας & Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

συνδιοργανώνει

με την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, την Π.Ε.Δ. Στερεάς Ελλάδος,
τον Δήμο Μακρακώμης και τον Πολιτιστικό-Εξωραϊστικό Σύλλογο
Γαρδικιωτών Ομιλαίων Φθιώτιδος,

το Τμήμα Φιλολογίας Εθνικού Και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης,
το Ινστιτούτο Νησιωτικών και ορεινών περιοχών της Μεσογείου/Κύπρος,
το Τμήμα Δασολογίας, Επιστημών Ξύλου & Σχεδιασμού Παν. Θεσσαλίας,
το Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας,
την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Στερεάς Ελλάδος,
τον Σύνδεσμο Φιλολόγων Ν. Φθιώτιδος,
την Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος

το

8ο Θερινό Σχολείο Τζουμέρκων και Νοτιοανατολικής Πίνδου

με θέμα:

Τα αυλάκια της ζωής

Περιβάλλον, τεχνολογία και κοινωνία

Γαρδίκι Φθιώτιδας, 22 -27 Αυγούστου 2022

ΗΜΕΡΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ/ΤΡΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ (min)
Δευτέρα 22-8-2022 (απόγευμα)	ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ	Χαιρετισμοί επισήμων		
		ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΥΔΙΚΟΣ, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας	Χαιρετισμός - Κήρυξη έναρξης εργασιών του Θ.Σ. – Βραβεύσεις	15
		ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Διευθύντρια Ερευνών, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας Ακαδημία Αθηνών	«Περιβάλλον-κοινωνία-πολιτισμός: προσεγγίσεις μιας διαλεκτικής σχέσεις»	20
		ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΣ, Συνταξιούχος Εκπαιδευτικός, συγγραφέας και ερευνητής	«Ο τόπος μας και οι άνθρωποί του»	20
Τρίτη 23-8-2022 (πρωί)	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1 ^ο Κοινωνική και πολιτισμική προσέγγιση του περιβάλλοντος	ΜΙΧΑΗΛ ΒΡΑΧΝΑΚΗΣ, Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας, Επιστημών Ξύλου & Σχεδιασμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας	"Κοινωνική και πολιτισμική προσέγγιση των λιβαδιών: Ξεχασμένες σχέσεις - νέες προκλήσεις"	20
		ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΤΑΡΑ, Ph.D Λαογραφία, M.Sc Οικολογία, Διδάσκουσα τμήματος ΒΕΤ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων	«Τα ιερά δάση του Ζαγορίου ως τοπικά προσαρμοσμένο σύστημα διαχείρισης των κοινών»	20
		ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΡΜΠΑΛΕΞΗΣ, Honorary Research Fellow, Elphinstone Institute, University of Aberdeen, United Kingdom Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Τομέας Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	«Νεοπαγανισμοί και το Σκωτσέζικο τοπίο: Η αναβίωση τοπικών πνευματικών παραδόσεων μέσω της επαφής με το φυσικό περιβάλλον και η αλληλεπίδραση του φυσικού περιβάλλοντος με το υπερφυσικό»	20
		Παρεμβάσεις –Συζήτηση ΓΕΥΜΑ		
Τρίτη 23-8-2022 (απόγευμα)	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2 ^ο Προβιομηχανική τεχνολογία και εκσυγχρονισμός: μορφές χρήσης των ήπιων μορφών ενέργειας	ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Ερευνήτρια Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας	«Προβιομηχανική τεχνολογία και μορφές χρήσης των υδάτινων πηγών ενέργειας»	20
		ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, Εντεταλμένος Διδάσκων Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης Παν. Θεσσαλίας	"Κλιματική αλλαγή - Δασικές Πυρκαγιές. Βέλτιστα χωροθετικά σχήματα άμεσης επέμβασης"	20
		ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΚΑΠΛΑΝΟΓΛΟΥ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λαογραφίας Τμήματος Φιλολογίας ΕΚΠΑ, Διευθύντρια Λαογραφικού Μουσείου & Αρχείου	«Λαϊκή και έντεχνη λογοτεχνία – παραδόσεις - αφηγήσεις. Η «μαγεία» της εργασίας: παραμύθια και ανέκδοτα των επαγγελματιών ομάδων	20
		ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΖΑΣ,		

		Επίκουρος Καθηγητής Αστικής Λαογραφίας Τμήματος Φιλολογίας ΕΚΠΑ	(αγρότες, ναυτικοί, μάστορες - τεχνίτες)»	
		Παρεμβάσεις : Χαρτογράφηση των προβιομηχανικών εργαστηρίων της περιοχής (νερόμυλοι, μπαρουτόμυλοι κ.ά) - Συζήτηση Κ. ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ, ΒΕΣ ΓΕΥΜΑ	ΒΡΑΔΙΑ ΣΤΟ ΥΠΑΙΘΡΟ (ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ) Αφήγηση παραμυθιών από τη Γεωργία Καλλέργη, εκπ/κό. Αστροπαρατήρηση (Κώστας Λούβαρης, Μέλος του ΣΕΑΝ)	
Τετάρτη 24-8-2022 (πρωί)	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 3^ο Περιβάλλον και τοπική κοινωνία: αξιοποίηση φυσικών πολιτισμικών πόρων	ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΑΛΚΑΒΟΥΚΗΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης	"Τοπική παραγωγή άλλοτε και τώρα: άτυπες και τυπικές πρακτικές οικονομικής δραστηριότητας"	20
		ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΡΑΒΒΑ, Επίκουρη Καθηγήτρια τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης		
		ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΡΑΚΟΥ, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Γεωγραφίας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου	«Οικοσυστημικές Υπηρεσίες: υλικές και άυλες συνεισφορές της φύσης στην κοινωνία»	20
		ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΣΙΜΗΣ, Ομότιμος Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών	«Η νέα ευρωπαϊκή αγροτική πολιτική αντιμέτωπη με τις νέες προκλήσεις της κλιματικής κρίσης και της επισιτιστικής ασφάλειας»	20
		Παρεμβάσεις – Συζήτηση ΓΕΥΜΑ	ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ «ΑΓΡΙΑ ΜΕΛΙΣΣΑ» - ΠΑΠΑΚΩΝ/ΝΟΥ «ΡΟΥΜΕΛΗ»-	
Τετάρτη 24-8-2022 (απόγευμα)	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4^ο Διατροφικές τοπικές παραδόσεις & εκσυγχρονισμός: αξιολόγηση/αξιοποίηση τοπικών διατροφικών προϊόντων, υλική & άυλη πολιτιστική κληρονομιά	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΥΣΙΟΣ, Καθηγητής Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης Παν. Θεσσαλίας		20
		ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΠΕΜΠΕΛΗ, Καθηγήτρια Τμήματος Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών	«Τοπικές ποικιλίες καλλιεργουμένων ειδών: ένα πολυδιάστατο φαινόμενο»	20
		ΜΑΡΙΑ ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ, Μαθηματικός Δ.Ε., Μ.Εδ.	Πρόταση για «σηκωμένο αυλάκι»	20
Πέμπτη 25-8-2022 (πρωί) (απόγευμα)		Παρεμβάσεις - Συζήτηση	ΟΙΝΟΠΟΙΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΤΣΙΚΑΣ - ΧΟΝΔΡΑΛΗΣ ΜΠΑΜΠΗΣ (ΜΑΝΙΤΑΡΙΑ)	
		ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (εξοικείωση με την επιτόπια έρευνα) Ελεύθερος χρόνος - Δείπνο		

Παρασκευή 26-8-2022 (πρωί)	ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ Γεύμα	
(απόγευμα)	Επεξεργασία δεδομένων επιτόπιας έρευνας	
(βράδυ)	Το καθιερωμένο γλέντι του Θερινού Σχολείου στο Κυριακοχώρι	
Σάββατο 27-8-2022 (πρωί)	Παρουσίαση Ημερολογίων Άσκησης Επιτόπιας Έρευνας – Κλείσιμο εργασιών Θερινού Σχολείου - Αναχώρηση	

Θεματικοί άξονες

1. Κοινωνική και πολιτισμική προσέγγιση του περιβάλλοντος
2. Προβιομηχανική τεχνολογία και εκσυγχρονισμός: μορφές χρήσης των ήπιων μορφών ενέργειας (νερόμυλοι, μπαρουτόμυλοι, κ.ά)
3. Περιβάλλον και τοπική κοινωνία: αξιοποίηση φυσικών πολιτιστικών πόρων (δάση, βουνά, νερά, χλωρίδα, πανίδα)
4. Διατροφικές τοπικές παραδόσεις και εκσυγχρονισμός: αξιοδότηση/αξιοποίηση τοπικών διατροφικών προϊόντων, υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Ω φύση, ολάκερη ζωή κι ολάκερη σοφία.

(Κωστής Παλαμάς)

Οι ανθρώπινες κοινωνίες οργανώνονται και εξελίσσονται στο «δεδομένο» φυσικό περιβάλλον, μετατρέποντάς το σε κοινωνικό και αναπαράγονται τροποποιώντας τη σχέση τους με αυτό. Η σχέση μεταξύ φύσης και κοινωνίας, περιβάλλοντος και πολιτισμού υπήρξε, από πολύ νωρίς, αντικείμενο επιστημονικού ενδιαφέροντος και αναδείχθηκε σε κεντρικό ζητούμενο διαφόρων αρχαιολογικών, ιστορικών, ανθρωπολογικών κ.ά προσεγγίσεων και θεωριών. Κυρίως, μελετώνται και ερμηνεύονται οι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι οικειοποιούνται το φυσικό περιβάλλον, όσο και οι ιδιαίτερες ιδεολογικές μορφές μέσω των οποίων το βιώνουν και το ερμηνεύουν.

Στο πλαίσιο αυτής της οπτικής, το περιβάλλον μελετάται ως «προϊόν μιας ιστορικά προσδιορισμένης κοινωνικής διαδικασίας» και όχι ως μια ανιστορική έννοια. Οι κοινωνίες οικειοποιούνται τη φύση με τη χρήση των εργαλείων, των τεχνικών, της ενέργειας και της τεχνογνωσίας. Η τεχνολογία δεν αποτελεί απλά ένα υλικό μέσο μεταξύ ανθρώπου και περιβάλλοντος, αλλά θεωρείται και αυτή η ίδια ως αποτέλεσμα μιας ιστορικά προσδιορισμένης κοινωνικής και πολιτισμικής παραγωγής. Με άλλα λόγια, το «δεδομένο» φυσικό περιβάλλον μετασχηματίζεται σε κοινωνικό και πολιτισμικό, καθώς οι κοινωνίες «απαντούν» στις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, με κοινωνικές στρατηγικές (δημογραφικός έλεγχος, γαμήλιες στρατηγικές, γεωγραφική και κοινωνική κινητικότητα, μετανάστευση κ.λπ.) σε συνδυασμό με θρησκευτικές και τελετουργικές

πρακτικές, οι οποίες αποτελούν την υλική έκφραση της φαντασιακής θέσμησης της φύσης.

Η σχέση των ανθρώπων με το περιβάλλον (δάση, βουνά, ποτάμια, κλπ) είναι αμφίδρομη, διαλεκτική σχέση που μεταφράζεται σε συνεχή, αδιάλειπτο αγώνα επικράτησης. Η φύση θέτει τους δικούς της περιορισμούς, που δηλώνονται στη γεωμορφολογία, στη χλωρίδα και την πανίδα, στα φυσικά φαινόμενα τα οποία η ανθρώπινη παρουσία προσπαθεί, και καταφέρνει σε μεγάλο βαθμό, να εξουδετερώσει και στη συνέχεια να οικειοποιηθεί υιοθετώντας συγκεκριμένες κοινωνικο-πολιτισμικές στρατηγικές και πρακτικές. Με αυτό τον τρόπο το «δεδομένο φυσικό περιβάλλον» μετατρέπεται σε ένα «κοινωνικοποιημένο, ανθρωπογενές περιβάλλον», στο οποίο εγγράφεται η ιστορία και η εξέλιξη των ορεινών κοινοτήτων.

Κοινές αναζητήσεις από θετικές και ανθρωπιστικές επιστήμες οδήγησαν σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις, οι οποίες, εμπλουτισμένες με νέα προβληματική και μεθοδολογία, σηματοδότησαν τη δημιουργία και νέων επιστημονικών κλάδων και διεύρυναν τους ορίζοντες για την κατανόηση και την αξιοποίηση του περιβάλλοντος και του τοπίου. Εκτός από την επιστημονική προσέγγιση, το περιβάλλον και το τοπίο επιδέχονται και πολιτικές αναγνώσεις καθώς συνδέθηκαν με πρακτικές διαχείρισης για τη διάσωση και προστασία τους ιδιαίτερα μετά τη δεκαετία του '70 (οικολογικά κινήματα, οικολογικά πολιτικά κόμματα) και επιτακτικότερα στον 21^ο αι. με την κλιματική αλλαγή.

Σήμερα, εκτός της ευαισθησίας εναντίον της απόπειρας βάνανυσης αλλοίωσης και καταστροφής του, το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο αντιμετωπίζονται κυρίως ως πολιτιστικό προϊόν προς οικονομική και τουριστική εκμετάλλευση.